

Öppet brev till alla förespråkare av internationell frihandel

[first published in the Swedish libertarian magazine Nyliberalen, Aug 4, 2004]

Käre vän av frihandel!

Jag vill börja med att hylla dig för ditt stöd för internationell frihandel. Det är ett argument som har sitt ursprung i David Ricardos princip om komparativa fördelar. Den säger oss att även om ett land är absolut bäst på att producera allt finns det ändå all anledning att samarbeta med ett mindre produktivt land. Om länder specialiserar sig på de områden där de har en fördel relativt de andra och sedan handlar med varandra kan det totala välståndet öka. Handelshinder i form av tullar och tariffer leder till att det mindre produktiva landet inte kan utnyttja sin komparativa fördel, handeln hämmas och välståndet blir lägre. Detta budskap är idag allmänt accepterat och antagligen välbekant för dig.

Med detta brev vill jag be alla dem som idag förespråkar internationell frihandel att reflektera över hur handeln inom det egna landets gränser egentligen ter sig. Skiljer sig det inhemska välståndsskapandet och handeln egentligen på något avgörande sätt från den internationella handeln? Tillåt mig dela med mig av min syn på saken.

Ett av de mest framträdande karaktärsdragen i dagens samhälle är kanske den inhemska arbetsdelningen och specialiseringen. Mycket talar för att den ökade arbetsdelningen i själva verket är den avgörande förklaringen till de senaste århundradenas kraftigt ökade välstånd. Hur då? Begrunda att tiden är den i grunden knappa resursen, både för den enskilde och för samhället i stort. Om vi hade obegränsat med tid skulle vi kunna producera allt vi ville, vara lediga så mycket vi ville, läsa alla böcker vi ville, lära känna alla jordens människor, återvinna allt material vi förbrukar, etc. Vi skulle t o m kunna tillverka fossila bränslen. Sådan är dock inte denna värld.

I en värld med obotlig knapphet, uppstår i stället problemet hur vi ska lyckas producera så mycket som möjligt på en given tidsrymd, dvs hur vi ska uppnå en så hög arbetsproduktivitet som möjligt. Genom arbetsdelning kan arbetsproduktiviteten stiga mångfalt och den totala kunskapsmassan likaså, allteftersom vi fokuserar på mer specifika delar av sysslorna. Arbetsdelningen utgör grunden för införandet av nya tids- och energibesparande maskiner och ny teknologi. Den utgör grunden för fortsatt kapitalackumulering och ytterligare ökad produktivitet. I takt med att levnadsstandarden sedan höjs frigörs därmed mer tid för den enskilde att söka de verkligt stora värdena här i livet, vilka de än må vara.

Den fria arbetsdelningens meriter är ganska accepterade idag, men den är ofta kopplat till en näraliggande tankegång; om det nu är så att den som är bäst på att dra ut tändar blir tandläkare och den som snickrar bäst blir snickare, då följer slutsatsen att de som inte är bäst på något alls

riskerar att hamna utanför samhället. Och mycket riktigt, det är så att många människor idag faktiskt lever utanför eller i utkanten av samhället. Många har inte klarat av konkurrensen, där ofta enbart den starke verkar överleva. Av den anledningen anser idag många att arbetsdelningen är en styggelse, sina förtjänster till trots. Andra kommer fram till att eftersom arbetsdelningen är så effektiv och gynnar så många så mycket, så kan man acceptera att några hamnar snett. Dessa kan i sin tur hjälpas med diverse välfärdssystem. Dessa två synsätt sammanfattar nog uppfattningen hos de flesta människorna idag.

Trots det finns det ingen anledning att tro att någon av ståndpunkterna är riktig – det är istället möjligt att försvara arbetsdelningen och samtidigt förkasta ett samhälle där endast den starke överlever. I själva verket är det en av huvudpoängerna i detta brev. Slutsatserna i förgående stycke vilar nämligen på en felaktig premis.

Enligt Ricardos välkända princip sker den internationella arbetsdelningen utefter ländernas komparativa fördelar. Men det gäller även arbetsdelningen på alla andra nivåer i samhället. I själva verket har all handel, både internationell och inhemsk, samma ursprung – den enskildes komparativa fördel. Var och en av oss specialiserar oss på det vi är bäst på relativt andra. Det finns i stort sett alltid någon som potentiellt sett skulle kunna utföra ett arbete bättre än den enskilde. Vi förlitar oss egentligen helt på våra komparativa fördelar i umgänget och samarbetet med andra människor. Tandläkaren finner det därför värt att handla med snickaren även om han potentiellt sett skulle vara en bättre snickare, osv. Det är sedan den enskildes relativa färdigheter som gör att grupper av människor, företag, regioner och länder får en komparativ fördel.

De komparativa fördelarna kan ses som samhällets kitt. Det är dessa som gör att människor finner det värt att överhuvudtaget dela på sysslorna i någon större omfattning. Den garanterar att det finnas plats för alla. Arbetsdelningen utefter principen om de komparativa fördelarna kan därför anses utgöra den ultimata samarbetsformen.

Men precis som tullar och tariffer förstör den internationella arbetsdelningen så är det kanske inte helt förvånande att skatter förstör den inhemska arbetsdelningen människor emellan. Följden blir inte bara omfattande hem- och svartarbete utan även ren naturhushållning eller att arbete inte utförs alls. De minst produktiva eller de som ställs inför de största handelshindren riskerar arbetslöshet och utanförskap. De mer produktiva riskerar att förta sig när de tvingas utföra allt arbete själva. Allteftersom skatterna fördyrar handeln människor emellan får tandläkaren allt svårare att anlita en snickare samtidigt som snickaren för allt svårare att gå till tandläkaren. Istället för ett samhälle där det finns plats för alla skapas ett samhälle där djungelns lag gäller, där den starke får överhanden. Istället för frivilligt och harmoniskt samarbete skapas antagonism och konflikter. Arbetsdelningen gör en vän av fienden, fred av krig och samhälle av individer, som en stor tänkare uttryckte det.

Det är inte den fria arbetsdelningen och fria handeln som är en styggelse utan den ofria arbetsdelningen och ofria handeln. Genom att hindra folk från att utnyttja sina komparativa fördelar sänds problem i deras väg. Det är detta skatter medför. Det är i vissa avseenden värre än tullar och tariffer eftersom ett land kanske bli rikt även utan internationell handel, genom inhemsk frihandel. Den möjligheten finns inte för den enskilde utanför arbetsdelningen. Beskattning och välfärdssystem är inga lösningar, utan en del av orsakerna till problemet.

Richard CB Johnsson

Ph.D. in Economics

Det är mycket möjligt att en viss skattenivå skulle kunna bibehållas utan att enskilda skulle drivas ut ur arbetsdelningen, men samtidigt så kommer även den mest blygsamma skattenivån alltid att leda till att någon, någonstans påverkas väldigt negativt och det är då säkert den allra minst produktive. På samma sätt som tull- och tarifförespråkare får bära den moraliska bördan för en många av de fattiga ländernas problem, kommer de som fortsatt propagerar för skatter att få finna sig i att bära den moraliska bördan av att ha förstört en del människors drömmar och förhoppningar, att t o m ha sänt folk ut ur samhället. Om man använder sig av skatter för att hjälpa de fattiga kommer andra att bli fattiga. Man kan åtminstone hoppas att hänsyn tas till detta när man av olika anledningar argumenterar för beskattning.

Med detta brev till dig hoppas jag du tar dina argument för internationell på fullaste allvar, till deras fulla implikationer. Det är hög tid att börja förespråka en generell frihandel, nationell såväl som internationell, hög tid att riva alla handelshinder. För att den svaga och den starke åter ska tillåtas samarbeta och hjälpa varandra. För ett ökat välstånd och för samhällets framtid.

Kom ihåg att det är av skäl du i grunden redan har accepterat.

Tack för ordet!

Richard C. B. Johnsson, fil dr
Stockholm, 4 augusti, 2004

PS. Sprid gärna detta brev i så stor utsträckning du finner lämpligt. Översätt till alla språk du kan. Vänligen ange källan, dvs mitt namn och adressen till min hemsida. Ytterligare läsning på ämnet finns på hemsidan.